

Interview

Connexions: een veelzijdig en langdurig project over Belgische naoorlogse kunst. Interview afgenomen en bewerkt door Gerlinda Swillen en Bernard Desmet

In Antwerpen is onlangs een nieuwe tentoonstellingsruimte geopend, die zich wil specialiseren in Belgische kunst tussen 1945 en 1975. Gangmaker is Maurice Verbaet, een klinkende naam in kunstenaarsmiddens. In het oude gebouw van de Antwerpse Waterwerken, heeft Verbaet in samenwerking met Caroline, zijn vrouw, op de benedenverdieping en in de vroegere kelders een expositie georganiseerd met als titel Connexions One. De hoogste verdieping van het gebouw biedt daarnaast ruimte voor vergaderingen en activiteiten. Bovendien wordt er een studieruimte met logeermogelijkheden ingericht voor buitenlandse studenten die werken aan een proefschrift of een ander werkstuk over de naoorlogse kunst in België. Reden te over voor Aktief om met Verbaet een afspraak te maken om dieper in te gaan op zijn kunstproject in een tijd waarin vele (federale) kunstinstellingen op hun tandvlees zitten. Na een uitvoerige rondleiding in de tentoonstelling, en een uitgebreid relaas over zijn vele plannen, ontspan zich tijdens een maaltijd volgend gesprek tussen Maurice Verbaet en Aktief over die plannen.

U bent bekend als verzamelaar van kunst. Maar wat drijft u hierbij?

Maurice Verbaet (MV): Ja, ik ben zeker een verzamelaar. Maar ik ben wel een verzamelaar gedreven door passie, op bepaalde momenten wordt die passie zelfs pathologisch. Gelukkig ben ik gesteund door mijn huidige echtgenote Caroline. Zonder die steun zou het mij niet lukken. Zij heeft kennis van vele zaken en creëert ook. Zij is mijn derde oog. In de tentoonstelling heeft zij ingestaan voor de inrichting, weliswaar zonder wetenschappelijke pretenties. Voor het wetenschappelijk gedeelte tekent Camille Brasseur (*noot van de red.* : de jonge kunsthistorica, die door haar gedreven esthetische kennis en teksten al bekendheid heeft verworven bij kunstkenner). Tot mijn tweede huwelijk moest ik veel alleen doen, omdat mijn toenmalige echtgenote mijn passie niet deelde.

U werkt met eigen geld, en wil zelfs geen geldelijke steun van de overheden. Hoe is uw relatie dan met musea.

MV: Musea zijn voor mij geen concurrenten. Integendeel. We lenen zelfs veel stukken uit onze verzameling uit aan musea, in binnen- en buitenland. Natuurlijk, als er stukken worden aangekocht zijn we wel concurrenten, net zoals andere verzamelaars en handelaars. Ik ben gekend als koper van Belgische kunst. Maar als deze of gene museumdirecteur me belt met de vraag of ik geïnteresseerd ben in bepaalde stukken, en me polst opdat ik me zou willen terugtrekken in de biedingsrace, doe ik dat. Ik vind dat kunst thuishoort in musea, om ze aan het publiek te tonen. Ik stel ook wel een deel van mijn collectie ten toon, maar ben bescheiden genoeg om dit geen museum te noemen, eerder een kunstcentrum. En daarnaast heb ik ook een galerie.

In een galerie verkoopt men kunst. Is er een wisselwerking tussen de kunst die u verkoopt, en de kunst die u exposeert?

MV: Het grootste deel van wat ik verwerf of in bruikleen kreeg, is bestemd voor de vaste collectie, waarvan niks wordt verkocht. Dat is voor mij heel belangrijk. In de galerie verkopen we, maar doorgaans op vraag van de families van een kunstenaar. Ik heb een relatie met twintig families die op me rekenen om stukken te gelde te maken. Maar ons project blijft uniek in België omdat het grootste deel van onze ruimte, en onze inspanningen, geen commercieel karakter hebben.

Om uw nieuwe project mogelijk te maken, hebt u wel een belangrijk deel van uw collectie moeten opgeven.

MV: Ja, en dit was een zeer moeilijke keuze. Maar ik ben goed in het maken van moeilijke keuze. Via een bevriende galeriehouder worden nu zowat 700 werken uit mijn collectie verkocht, kalm aan zodat de markt niet verstoord wordt. Toen die verkoop bekend raakte, wilden diverse media me interviewen en waren er zelfs parlementaire vragen. Ik heb een groot deel van die interviews afgewimpeld, tenzij ik kon praten over mijn nieuwe project. Maar hiervoor blijft men doof. Ik blijf ondertussen wel verzamelen, maar mijn keuzes zijn nu veel specifieker.

De verkoop was ook een opluchting. Want mijn passie moet betaalbaar blijven. De periode van na W.O.II is interessant, o.a. omdat die collecties nauwelijks aanwezig zijn in onze musea. Ik promoot de Belgische kunst ook in het buitenland, bij musea die niet voldoende geld hebben om anders uit te pakken met projecten. Wat u in het gebouw van de Antwerpse waterwerken zag, was slechts een klein deel van de collectie. In Berchem is er een ruimte waar archieven gedigitaliseerd worden en collectiestukken in optimale omstandigheden worden bewaard. Ook hebben we eigen vrachtwagens, zodat we musea goedkoop kunnen voort helpen. Wellicht zal er een moment komen dat men niet langs me heen kan als het om Belgische, naoorlogse kunst gaat. Let wel, bij mij thuis hangt er geen enkel werk. Ik wil door het publiek uithangen van mijn werken, dat publiek zoveel mogelijk betrekken bij mijn passie.

En blijft dat allemaal financieel haalbaar?

MV: Dit is niet altijd even gemakkelijk. Er zijn periodes dat ik pas kan kopen, als ik andere stukken verkocht heb. Maar men vertrouwt me in de sector. Ze weten dat wat ik aanschaf zo niet onmiddellijk, dan wel op korte termijn zal betalen.

U verzamelt kunst uit een periode waarin men zich vragen stelde over wat kunst is. Hoe bepaalt u wat kunst is?

MV: Ik koop enkel zaken die mijn echtgenote of ikzelf graag zie. Ik koop zeker niet als investering. Bekende kunstenaars vind ik vaak niet interessant. In mijn collectie is er geen werk van Van Lint. Maar indertijd wilde ik wel een Van Lint kopen die voor hem atypisch was. Dat het niet lukte, daar heb ik nog altijd spijt van. Waarom? Ik kan het niet uitleggen. Als u me vraagt wat kunst is, kan ik niet antwoorden. Ik zou kunnen riposteren met te zeggen dat kunst is wat een kunstenaar produceert. Maar dat verschuift de vraag naar wat een kunstenaar is.

U hebt ondertussen toch kennis verworven.

MV: Ik ben al twintig jaar bezig, dat klopt. Ik heb veel gelezen, maar nog meer gezien. En ik houd zeker geen rekening met wat de critici vertellen.

Maar de kunst die u koopt, wil u kunnen tonen in een aangepaste ruimte.

MV: Dat is een lange zoektocht. In mijn eerste leven werkte ik in de financiële sector. Maar ik was al dat gecijfer toch een beetje beu. Een motorongeval in Corsica dwong me tot een jaar platte rust. Uiteindelijk liet mijn dokter me toe met de wagen te rijden. In Berchem zag ik toen een parochiehuis te koop staan. Het was een prachtig gebouw, zowat 400 m² groot en met hoge plafonds. We hebben dit goedkoop gekocht. Caroline zorgde voor de inrichting, en alle werken die we thuis niet toonden, werden daar ondergebracht. Het Modern Art Centrum was geboren. Jean Rustin vroeg me om me te wijden aan de promotie van zijn werk. Na oprichting van een Fondation Rustin hebben we in diverse landen exposities met werk van Rustin georganiseerd, meestal zelfs geen verkooptentoonstellingen. Toen rijpte bij mij de idee iets te doen met Belgische kunst. Ik zocht een toonaangevend gebouw, centraal gelegen,

gemakkelijk bereikbaar met openbaar vervoer (ook internationaal) en met parkeergelegenheid. Bovendien liefst gebouwd na W.O. II. Het gebouw van de Antwerpse Waterwerken beantwoordde aan al die vereisten.

U had bij dit alles toch medewerkers?

MV: We werken vandaag met een ploeg van zowat twintig medewerkers. Camille Brasseur was de eerste die zich bij mijn team voegde, en ze is nog steeds de wetenschappelijke directrice. Samen met haar en Caroline nemen we de strategische beslissingen. Ik ben erg tevreden over de samenwerking.

Waarom koos u voor naoorlogse, Belgische kunst?

MV: Omdat ik daar het meeste meerwaarde kon leveren. Veel van die kunstenaars hadden succes in hun tijd, maar zijn ondertussen vergeten. Omdat hun werken doorgaans een lage prijs halen, worden ze ook laag gewaardeerd. Maar ik vind die relatie tussen prijs en werkelijke waarde nogal problematisch. Na de oorlog was er ook samenwerking en contact tussen kunstenaars van diverse nationaliteiten, waarvan Cobra het gekendste voorbeeld is. Voor de naoorlogse kunstenaars vormde reizen geen enkel probleem meer.

Krijg je hierbij steun van officiële instanties, of m.a.w. delen de Belgische musea jouw belangstelling.

MV: De Belgische musea hebben tot op heden vooral gefocust op buitenlandse kunstenaars en kunst uit het interbellum. Nu pas geven de museumdirecteurs aan dat ze aandacht willen besteden aan de Belgische naoorlogse kunst. Zelfs tijdens Expo58 heeft men niet de actuele kunst getoond, maar wel de kunst uit het interbellum. Toen is er wel een toonaangevende tentoonstelling geweest in Antwerpen, met werk van Vic Gents en Bert De Leeuw. Maar die expositie was het werk van een Zwitserse galerie. Wij werken met een generatie kunstenaars die noch in België, noch in het buitenland zijn gekend. Ik maak promotie voor Serge Vandercam, die niet alleen zelf kunstenaar is, maar bovendien een enorme collectie foto's bezit van binnen- en buitenlandse kunstenaars. Mijn verwijt aan de musea is dat ze te veel mikken op bekende namen. Musea tonen liever werk van Fontana of Chagall, waarvan ik vind dat ze al voldoende bekend zijn. Een Parijs museumdirecteur heeft me ooit toevertrouwd dat ze wel moeten uitpakken met projecten rond bekende kunstenaars, om aldus een bijdrage te leveren aan de toeristische aantrekkingskracht van hun stad.

Werken de familie en de rechthebbenden van de kunstenaars mee aan jouw project?

MV: Die ondersteuning is fundamenteel. Maar als ik werk met erfgenamen, moeten ze wel afstand doen van eventuele copyrights, mij exclusiviteit beloven en me toegang verlenen tot hun volledige archief. Die archieven worden dan door ons gescand en ontsloten. Zo weten we trouwens dat er een groot, onontgonnen gebied is. Wel hebben we af en toe te maken met erfgenamen die niet met elkaar overeenkomen. Dan proberen we te bemiddelen.

In de collectie die we bezocht hebben, was er ook het herbarium van Hugo Claus. Hoe bent u daaraan geraakt?

MV: Dat was in de nasleep van een Claus retrospectieve in Oostende. Een zoon van Claus heeft me toen dat herbarium te koop aangeboden. Ik kan niet genoeg benadrukken hoe belangrijk het is dat je een vertrouwensband opbouwt met de mensen, dat is nog veel beter dan een contract.

Is er een Belgische specificiteit in de kunst?

MV: Die vraag is me al meerdere malen gesteld. Maar je moet zulke vraag aan geleerden stellen, niet aan mij. Ik beschouw mezelf als een amateur-verzamelaar. De keuzes worden bepaald door het hart en de ogen van mijn vrouw en mezelf. Maar België is altijd afhankelijk geweest van grootmogendheden, en kunstenaars zijn daardoor beïnvloed. Ook het feit dat België zich situeert op het kruispunt van twee culturen heeft zijn belang. En door zijn centrale ligging, kunnen onze kunstenaars veel reizen. Maar, de vraag naar een specificiteit van de Belgische kunst stel je beter aan anderen.

Wat zijn je plannen na deze eerste, prachtige tentoonstelling?

MV: O, er zijn veel plannen. Na Connexion One komen er nog tentoonstellingen met Belgische kunstenaars die in het buitenland hebben geëxposeerd. We willen ook monografische tentoonstellingen. In maart 2016 komt er een tentoonstelling met werk van Paul Van Hoeydonck, een nog levende kunstenaar, van wie een beeldje door de NASA op de maan is geplaatst. Bij die gelegenheid maken we een film over deze kunstenaar. Bovendien hebben de mede-eigenaars van dit gebouw hun toestemming gegeven om de grote Guggenheim-trap (8 verdiepingen, 9 platformen) met werk van Van Hoeydonck te illustreren. We leggen het accent op zijn werk op papier met Chinese inkt (periode 60-65 en de jaren '80). Ook de polaroids van zijn vele reizen willen we tonen. In de trapzaal zal ook een driedimensionaal werk staan uit de jaren '80. Nog later willen we ook exclusieve aandacht besteden aan de vele facetten van het werk van andere Belgische kunstenaars.

Je sprak van films die jullie gaan maken. Hebben die een educatief doel?

MV: Als u met educatief bedoelt dat we het publiek een uitgebreide kennismaking met kunstenaars aanbieden, dan zijn deze film inderdaad educatief. Die films zullen in eerste instantie in onze eigen ruimtes worden vertoond, maar we willen onze tentoonstellingen met bijhorende films ook elders organiseren. Als onze serie films klaar is, hopen we op belangstelling van nationale zenders. Maar het gebrek aan culturele programma's op de nationale zenders, zal die hoop waarschijnlijk ijdel maken. Onze ruimtes stellen we ter beschikking van mensen die een studie maken over een kunstenaar of een stroming. We bouwen zelfs een loft om studenten te huisvesten. We onthalen met plezier mensen die een studie maken over de zaken waarmee wij bezig zijn. We vragen de auteurs wel altijd een kopie van hun werk.

Dat lijken ons allemaal dure projecten. Zal je die allemaal zelf blijven bekostigen?

MV: Ja, die plannen kosten veel geld. Ik kan dit nog wel enkele jaren volhouden, maar ik wil ondertussen wel partners vinden om mijn levenswerk voort te zetten. Ik wil een niet te omzeilen autoriteit worden als het gaat om Belgische naoorlogse kunst. Bovendien wil ik verder tegen de regels, tegen de stupiditeit kunnen ingaan. Als de overheid me zou gaan steunen, vrees ik dat ze me regels zal opleggen. Ik waardeer het als de overheid me vormen van erkenning en waardering geeft, maar pas voor alle regels die subsidiëring nu eenmaal inhoudt. Voor mij is het een mooi moment als de elektriciteitsboxen om ons gebouw, die wij zullen doen beschilderen, ingehuldigd worden. Net zoals we erop rekenen dat als Antwerpen als kunststad wordt gepromoot, wij ook vermeld worden. Tot slot doet het ook deugd als bezoekers van ons project vertellen dat we lijken op een museum van hedendaagse kunst.

Een vraag als uitsmijter. Wat vindt u van de prijzenhousse in de moderne kunst?

MV: Die hoge prijzen zijn een schande. Heel wat kunstenaars die vandaag succesrijk zijn, worden eigenlijk door media en galerieën overschat. Sommigen worden echt over het paard getild. Ik wil hier geen namen noemen, maar sommige galerieën verbieden contractueel hun klanten aangekocht werk binnen de tien jaar opnieuw te verkopen. Wat wil dat zeggen?

Bij de tentoonstelling hoort een kunstboek dat met zijn talrijke illustraties van hoge kwaliteit en kunsthistorische beschouwingen over die periode tot de standaardwerken over de naoorlogse Belgische kunst zal gaan behoren. Camille Brasseur, wetenschappelijk medewerkster ULB en mvAc, schreef de inleidende teksten bij het opzet van het kunstencentrum en de tentoonstelling, naast inleidingen bij de tentoongestelde werken en hun scheppers.

Praktisch:

Mechelsesteenweg 64A, 2018 Antwerpen
contact info@verbaet.com

De tentoonstelling Connexion One loopt tot 16 juli 2016.
Open van donderdag tot zaterdag van 13u tot 18u.
Dezelfde openingsuren gelden voor de eerste zondag van de maand.

Inkom: 5 euro/1 euro voor jonger dan 26 jaar.

De catalogus kost 40 euro. Geleide bezoeken op aanvraag, duur van 30 tot 60 minuten, kostprijs van 60 tot 100 euro, 1 gids voor max 15 personen. Elke eerste zondag van de maand is er een gratis rondleiding van 13u tot 17u